

Nr 40.

Ankom till riksdagens kansli den 6 juni 1940 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om sådan ändring av skattebetalningssystemet att skatterna komma att betalas samma år som inkomsten intjänats m. m.

(2:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 71 i första kammaren av herrar Öman och Holmström samt nr 131 i andra kammaren av herr Svedman m. fl., har hemställts, »att riksdagen anholder att Kungl. Maj:t snarast framlägger ett förslag till ändring i skattebetalningssystemet, så att skatterna komma att betalas samma år som inkomsten intjänas samt att i samband härmed utredning göres och förslag framläggas till ev. provisoriska åtgärder för underlättande av häradskrivarnas arbetsbörda».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionerna.

1921 års riksdag hemställde hos Kungl. Maj:t om utredning rörande vilka åtgärder, som lämpligen borde vidtagas för åvägabringande av en rationell skatteuppbörd. Denna framställning hade föranletts av i riksdagen väckta motioner, vari såsom en framkomlig väg till uppbördsproblemets lösning angivits bland annat en allmän och obligatorisk förskottsavsättning till skatter.

År 1924 tillsatte Kungl. Maj:t sakkunniga — benämnda 1924 års uppbördssakkunniga — med uppgift att uppdraga riktlinjer för en allmän revision av uppbörds- och indrivningsväsendet. I direktiven för de sakkunnigas arbete framhöll vederbörande departementschef, att frågan om avdrag å lönen för anställda till täckande av skatter syntes så viktig och de fördelar, som därmed stode att vinna, så många och obestridda, att ett allvarligt försök borde göras att komma till rätta med detta problem. Departementschefen anförde vidare, att särskilt uppslaget om obligatoriska förskottsavsättningar till skatter syntes förtjäna beaktande. Även utan förskotts-förfarande borde emellertid ett avdragssystem kunna anordnas — om ock fördelarna därmed icke bleve desamma — nämligen så, att avdragen verkställdes efter det skatternas belopp fastställts. I sådant fall vore det synnerligen angeläget, att förfallotiden för skatterna bestämdes så tidigt som möjligt.

I de sakkunnigas år 1929 avgivna betänkande angående rationell skatteuppbörd (Statens off. utredn. 1929: 17) föreslogs bland annat, att statliga och kommunala utskylder skulle debiteras å gemensam debetsedel och uppbäras i ett sammanhang. Skattebetalningen skulle i hela riket ske över postgiro. För skattskyldiga, anställda i allmän eller enskild tjänst, skulle det i regel åligga vederbörande redogörare eller arbetsgivare att ombesörja skatte-medels innehållande ur den anställdes avlöning samt att å föreskrivna tider insända sålunda innehållna medel till uppbördsmyndigheten. Övriga skattskyldiga skulle själva insända sina utskylder till uppbördsmyndigheten. Utskylderna skulle erläggas dels i förskott och dels i efterskott. För de skattskyldiga, som vid det nya systemets första tillämpning redan blivit påförda utskylder, skulle förskottsavsättningarna avse de under samma år som avsättningarna gjordes påförda utskylderna. För dem, som först efter det nya systemets införande bleve skattskyldiga, skulle förskottsavsättningarna avse de utskylder, som under nästföljande år komme att påföras de skattskyldiga. Det kommunala budgetåret skulle — utom för landstingsområden och vägdistrikt — omläggas till att avse tiden den 1 juli—den 30 juni.

De myndigheter och sammanslutningar, som efter remiss avgåvo yttranden över de sakkunnigas betänkande, vitsordade allmänt behovet av en reform av uppbördsväsendet. Mot tanken att tvångsvis låta göra förskottsavsättningar av anställdas avlöning under löngivarnas medverkan och ansvar riktades däremot stark kritik. I fråga om lämpligheten av en sammanslagning av krono- och kommunaluppbörden samt omläggningen av det kommunala budgetåret voro meningarna delade. Önskvärdheten av skattebetalningens fördelning på flera inbetalningstillfällen underströks genomgående.

1924 års uppbördssakkunnigas förslag föranledde icke annan lagstiftningsåtgärd än att år 1931 kronouppbörden uppdelades på två terminer. I den vid 1931 års riksdag rörande denna fråga framlagda propositionen (nr 186) anförde vederbörande departementschef bland annat, att då införandet av skattelikvid medelst förskottsbetalningar — för anställda under medverkan av löngivare — på grund av den mot de sakkunnigas förslag i detta avseende riktade kritiken icke syntes böra komma i fråga, borde enligt departementschefens uppfattning närmare undersökas möjligheten av skatteuppbördens anordnande medelst förskottsbetalningar utan obligatorisk medverkan av löngivare. Föremål för ytterligare undersökningar syntes vidare böra bliva frågan om sammanslagning av debitering respektive uppbörd av statliga och kommunala utskylder samt uppdelning av denna gemensamma uppbörd på lämpligt antal terminer.

År 1936 tillsatte Kungl. Maj:t ånyo en kommitté — benämnd 1936 års uppbördskommitté — med uppdrag att verkställa utredning rörande skatteuppbörd och folkbokföring m. m. I sitt år 1938 avgivna betänkande (Statens off. utredn. 1938: 46) upptog kommittén till behandling frågan om skatteuppbördens anordnande i närmare anslutning till inkomstförvärvet. Med

hänsyn till de betänkligheter, som uttalats mot 1924 års uppbördssakkunnigas förslag om skattens uttagande i förskott genom löngivarens försorg, ansåg kommittén tanken på ett sådant system böra övergivas. Kommittén tog emellertid under övervägande, huruvida debitering av skatt skulle kunna ske på grundval av en av den skattskyldige avgiven förhandsuppgift angående hans beräknade inkomst under det löpande året och med korrigerings i en eller annan form, sedan inkomsten taxerats i samma ordning som nu. De av överståthållaren Torsten Nothin och f. d. professorn Karl Ljungberg i sådant syfte gjorda framställningarna, vilka åberopats i de nu föreliggande motionerna, blevo därvid av kommittén tagna under omprövning. Kommittén fann emellertid den ifrågasatta utvägen att lägga av den skattskyldige gjorda förhandsberäkningar av hans inkomst till grund för skattebetalningen icke vara framkomlig. Kommitténs förslag gick i stället i huvudsak ut på att en sammanslagning borde ske av debitering respektive uppbörd av statliga och kommunala utskylder samt att skattebetalningen borde uppdelas på högst sex uppbördstillfällen, vilka skulle förläggas till augusti, september och november månader av taxeringsåret samt februari, mars och maj månader under det därpå följande året. Önskemålet om en tidigare skatteuppbörd ansågs sålunda kunna tillgodoses endast i så måtto, att en preliminär debitering grundades på taxeringsnämndernas, av prövningsnämnden ännu ej granskade beslut samt att på grundval av den sålunda verkställda debiteringen uppbörd till en början ägde rum såsom förskott å det utskyldsbelopp, som sedermera vid en med ledning av prövningsnämndernas beslut verkställd slutlig debitering kunde bli fastställt. Enligt kommitténs förslag skulle principiellt hälften av det samlade utskyldsbelopp, som kunde förväntas bli fastställt, uttagas genom sådan förskottsbetalning.

Kommittén föreslog vidare, att särskilda åtgärder skulle vidtagas för underlättandet av frivillig förskottsavsättning för skattebetalning. Detta ansågs böra ske genom statligt understöd till sådana anstalter (intressekontor, skattekontor o. dyl.) som hade till syfte att förmedla inbetalning av skatter.

Kommitténs förslag har hittills icke föranlett någon lagstiftningsåtgärd.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 november 1939 tillkallades inom finansdepartementet särskilda sakkunniga för utredning av frågan om skattebetalning i förskott. Denna utredning, som för närvarande pågår, skall enligt direktiven för de sakkunniga avse prövning av ett av fullmäktige i riksbanken framlagt förslag om anordningar för att möjliggöra och stimulera frivillig förtidsinbetalning av skatter till stat och kommun.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har frågan om en tidigare skattebetalning länge varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Att denna fråga ännu icke erhållit sin lösning sammanhänger med de svårigheter, som otvivelaktigt möta vid försöken att förlägga skattebetalningen närmare den tid, då inkomsten intjänats. Dessa svårigheter bero förvisso

Utskottet.

i främsta rummet på den omständigheten, att skatterna med vårt nuvarande skattesystem icke kunna slutgiltigt bestämmas förrän inkomsten blivit underkastad taxering. Denna är avslutad först sedan vederbörande prövningsnämnd fastställt taxeringen, vilket icke sker förrän mot slutet av taxeringsåret.

Något tvivel kan emellertid icke råda därom att ändrade bestämmelser angående tiden för skatternas erläggande äro i hög grad av behovet påkallade. Att, såsom nu är fallet, skattebetalningen påbörjas först i slutet av taxeringsåret och att den övervägande delen av utskylderna erlägges först under året efter taxeringsåret d. v. s. ungefär 2 år efter det inkomsten intjänats, måste anses såsom en allvarlig olägenhet för såväl den enskilde som det allmänna. Behovet av en bättre ordning på detta område framträder med särskild skärpa under nuvarande förhållanden, då på grund av det ovissa läget och ändrade konjunkturer den enskildes ekonomiska ställning hastigt kan bli avsevärt försämrade. Risker för att det allmänna därigenom kan i stor utsträckning tillskyndas skatteförluster är påtagliga.

Vid sitt övervägande av de nu föreliggande motionerna har utskottet kommit till den uppfattningen, att en lösning av ifrågavarande spörsmål icke kan undanskjutas utan fastmera bör snarast möjligt komma till stånd. På grund av den numera avsevärt skärpta beskattningen synes varje möjlighet till åvägabringande av en tidigare skattebetalning böra tagas under noggrant övervägande. Vad som förekommit i samband med de tidigare utredningarna på detta område, vilka utredningar ännu icke föranlett lagstiftningsåtgärder, kan enligt utskottets mening icke anses giva vid handen, att en lösning — åtminstone av provisorisk art — skulle vara omöjlig att åstadkomma. Utskottet är själfvallet icke berett att giva anvisning om huru frågan lämpligen bör lösas. Utskottet anser sig dock böra framhålla, att, såvitt utskottet kan finna, 1924 års uppbördssakkunnigas förslag angående obligatoriska förskottsavsättningar av anställdas avlöning under löngivarens medverkan bör tagas under förnyad omprövning.

Ett uppslag, som utskottet jämväl haft under övervägande, är införandet av förskottsdebitering av skatt med ledning av det vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt fastställda beskattningsbara beloppet. Enligt denna tanke skulle vid debiteringen den skattskyldige påföras — förutom den skatt som i vanlig ordning skulle erläggas — en förskottsskatt med viss procent av det beskattningsbara beloppet, vilken sistnämnda skatt skulle tillgodoräknas den skattskyldige vid den debitering, som komme att äga rum på grundval av det nästföljande årets taxering.

Såsom förut framhållits ha enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 november 1939 särskilda sakkunniga tillkallats för utredning av frågan om skattebetalning i förskott. Syftet med denna utredning synes vara att underlätta förtidsinbetalning av skatter på frivillighetens väg. Det torde kunna förväntas, att genom denna utredning skall vinnas ytterligare material för bedömande av ifrågavarande spörsmål. Utskottet anser sig emellertid böra såsom sin mening uttala, att en anordning med frivillig förskottsbetalning av skatter

icke kan råda bot mot de brister, som vidlåda det nuvarande skattebetalningssystemet. För att en mera avsevärd förbättring skall kunna vinnas synes enligt utskottets uppfattning någon metod böra utfinnas, som möjliggör obligatorisk förskottsbetalning för de skattskyldiga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I: 71 av herrar Öman och Holmström samt II: 131 av herr Svedman m. fl., i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av vad utskottet ovan anfört snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag i syfte att tidigare inbetalning av skatter till stat och kommun må kunna äga rum.

Stockholm den 6 juni 1940.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande: se under betänkandet nr 39.
